№ 59 მარტი 17, კვირა 1891 მარტი 17, კვირა № 59

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაზეთის ღირს

თვეს	მან.	კ.	თვეს	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ივერია

1877--1891 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1891

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათ დასაბეჭდად უნდა მიეგზავნოთ: თბილისში რედაქციის კაბინეტში, აგაშვილის ქუჩა, თ. ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში. წერილები ამავე გამომცემელებელ საზოგადოების კანცელარიას სათავად-აზნაურო ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

ᲘᲠᲐᲕᲘ

გამოვა 1891 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲯᲣᲠᲘᲡ ᲓᲐᲘᲙᲕᲔᲗᲘᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲐᲛ 1891 ᲬᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲛᲘᲒᲘᲐᲠᲗᲝᲡ:

ᲤᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარავასლის გალერეაში.

ᲤᲝᲡᲓᲐᲡᲐᲮᲔᲑᲘ ᲙᲐᲠᲒᲐᲓ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲗᲗᲐ ᲣᲜᲓᲐ ᲓᲐᲬᲔᲠᲔᲜ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲘ:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამისთანაკე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო მასუხის მგებელ იქნება მარტო იმ ხელის-მოსწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვეთისთვის შესაბამ ფულს ბირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთ ს სათაურშიგე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანა-ანელს გვერდზედ.

სათავად-აზნაურო ბანკის თეატრში
კვირას, 17 მარტს,
წარმოდგენილი იქნება
ᲜᲘᲢᲣᲨᲘ
ოპერეტი 3 მოქმედ. და 4 სურათად.
ორშაბათს, 18 მარტს,
ᲞᲐᲠᲘᲐ ᲞᲐᲠᲝᲜᲔᲡᲘᲡᲐ
(La femme à Papa)
დასწყისი 8 საათზედ.

ტფილისის საბერეშეთო საადგურის სელულიარული
ᲐᲑᲠᲔᲨᲣᲛᲘᲡ ᲗᲔᲡᲚᲘ
მისხალი 60 კაპ. და ხელოვნური ფიწკა (სირაზი), მომზადებული ნ. ფოეთლისაგან, ფირ. 70 კაპ.
ისყიდება ქუთაისში და ზონში, ამ. წარეულების წიგნის მაღაზიაში.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

*** დღეს, 17 მარტს, საღამოს 5 საათზედ დანიშნულია საკანგებო კრება მასწავლებელ-ალმზრდელთა ქალების საზოგადოებისა სამეურნო საზოგადოების დარბაზში. ყურადღების ღირსი იქნება ეს კრება და უნდა მოველოდეთ, რომ საზოგადოების წევრნი საკმაოდ მოიყრიან თავს, რადგან კრებამ უნდა განიხილოს წესდების ზოგიერთ მუხლის შეცვლის საქმე. სხვათა შორის კრებაზე სჯა იქნება კიდევ წევრებისაგან გატანილი სესხის სარგებლისა და თავდებთა შესახებ. გარდა ამისა მოილაპარაკებენ იმის თაობაზედაც, აქვს თუ არა ამ საზოგადოებას წესდების ძალით ნება, რომ შემდეგში იკისროს ხელხსათვის ლექციებისა და საკერაო სკოლების გამართვა.

*** პარასკევს კრება ჰქონდა საქალაქო სასკოლო კომიტეტს. სხვათა შორის კრებამ მოისმინა თხოვნა მარიამ თეოდორეს-ასულის გორგოშკოისა. ქნ. გორგოშკოისა სთხოვს კომიტეტს, ნება მომეცით ქალაქის სახელოსნო სასწავლებელში, კერძო-დღეობით, 12—4 საათამდე საკერაო სკოლა გამართოო. კომიტეტმა დაადგინა: ქნ. გორგოშკოისამ წარმოადგინოს სამასწავლებლო მზრუნველის ნება-რთვა და მერე ნება მიეცეს სახელოსნო სასწავლებელში საკერაო სკოლის გამართვისაო. კომიტეტმა ამისთანავე ისიც დაასკვნა თავის გადაწყვეტილებას, რომ თუ ვინიცობაა სასწავლო ნივთები სახელოსნო სკოლისა გაფუჭდეს ან დაიკარგოს საკერაო სკოლის მიზეზითა, ქ-ნმა გორგოშკოისამ უნდა ზღოს ეს დანაკარგი.

კომიტეტმა მიანდო წერილ ქმე ორ. ბელს სარფუთის პირველ-დაწყებით სკოლის საადგომის განხილვა ჰიგიენისა მხრით.

დირექტორმა სახელოსნო სასწავლებისამ და ექიმმა ორბელიმ უნდა დაათვალიერონ სახელოსნო სასწავლებელი და აღნიშნონ საუკეთესო ადგილი კარცერისათვის.

*** წარსულის წლის გამამელობაში ქალაქის გამგეობისაგან გაუტანიათ: ა) მოწმობა ტრაქტირების გასაღებად 157 კაცს; ბ) საუბლის დეკნებისა და ბაკებისა—157; გ) სამაკინოსა და სასმელებისა—582; დ) მეპურეებს—246 და ე) ხარცით ვაჭრობისა—186.

*** მუდამ წელს ჩვენ ქალაქში ჩამოსახლებულ ებრაელთა საზოგადოებას საგუბერნო მართველობისაგან ეძლეოდა დათრები, სადაც უნდა ჩაიწეროს ებრაელთა შორის მომზდარ ქორწინებისა და დაბადებულთა და მიცვალებულთა ანგარიში. ეს დათრები შემდეგ მისდის ქალაქის გამგეობას, რომელმაც უნდა შეამოწმოს და აცნობოს ბ-ნ გუბერნატორს. ასეთი ანგარიში შეუდგენია ქალაქის გამგეობას წარსულის 1890 წლისა და უცნობებია ბ-ნ გუბერნატორისათვის.

ქალაქში ეარაუდათ ნაანგარიშეია 2000 სულამდე ჩამოსახლებული ებრაელნი. ზემოხსენებულის ანგარიშიდგან სჩანს, რომ ქორწინება ქალაქის ებრაელთ ჰქონიათ 17, განქორწინება 9; გარდაცვლილა შარშან მამა-კაცი 24, დედა-კაცი 16, სულ 40; დაბადებულა: ეაჟ 30, ქალი 26, სულ 56.

*** გუშინ-წინ, პარასკევს, 10 საათს 20 წუთი აკლდა, როცა გიისმა მიწის გუგუნი და ზედა პირმა დედამიწისამ ძერა დაიწყო. უფრო ძლიერი მიწის ძერა მეკერის მარჯვენა მხარეს ყოფილა, განსაკუთრებით მთაწმინდისაკენ.

*** სამტრედია (ქუთაისის მაზრა): ჩვენი სამტრედია კი ხანია დაბად იწოდება და თანდათან იზრდება და მატულობს. სიმინდის ეკონომია აქ კარგა გაძლიერებულია.

დეპოს დასაარსებლად დანიშნულმა კომისიამ შეისყიდა კიდეც ადგილები. სამწუხაროა მხოლოდ რომ ამ ეკონომიით გაძლიერებულს ალაგას მშეიდობიანობა და წესიერება არ არის კარგად დაცული და უწესოება და ურიგობა ხშირად იჩენს ხოლმე თავს. ამ დღეებში ერთს კაცს თავი გაუჩეხეს კეტით. ეიღაც ლოთებმა კიდევ კინაღამ აჭკუეს მეეტლე და მისი ცხენები. ყოველივე ასეთი უწესოება ხელს შეუშლის ჩვენის ნორჩის დაბის წარმატებას და გაძლიერებას. ამისათვის ფრიად საჭიროა, რომ წესისა და რიგის დაცვას უფრო მეტი ყურადღება მიექცეს, ეიღრე დღეს აქვს მიქცეული.

*** 15 ამ თვისას ოერომშეადლების ქუჩაზე ურამან სარჩეგოს სადგური გაუტეხა ვიღაც ნასჩეკნის მაზრის მცხოვრებელმა და წაიღო სხვა-და-სხვა ნივთეულნა. ქურდი იქვე შეიპყრეს.

*** ამავე დღეს ღამის ათს საათზე დიდს ტალახს ქუჩაზე გრიგოლ არბიეპისკოპოვს შეეკვდრო რამეა — ტომა ტოდეკვიდ ხრ ჩაეთვლებოს. იქმნენ მსმოპარე: „ეამოკვედ კარე, სულდა ბორატა, სამქმთ უმსკაკასო! როგორაც ეცანთ და ეკგიცანთ. მადე დასკვდეა ისეკ მაკ სკამსო!“ ჩამოხსნეს ეაფაზა გასსნეს ეაფაზა და ეამოოშეეს „ორანგუტანგი“, ის საზიაზღარი, მსდადი, მშიშარი, სულდთ ეერაკი, სამქმთ ეკარეი. ეამოსტა ღრეკთ, თმა-წეკერთ ედეკეთ, შეიეუნტრეეს, წასდი შეკეერა და ჩიერი ბეკერი, თეკის ფერხთ მტკერი თაკის დამცეკდეს ეიარს შეკეარ!.. ნასეთ? — დაკსმანეკ— რთთ კეკრმიზიანეკ,— რომელ ენსხეკთ მათეა ხშირადა. რა ეანდ ჭფარეიდნენ, რახტათ ჭკმაზეკიანენ, ეარი დამთების ისეკ ეარადა! თავ. ნ. ვ—ლი

ოეპერგალი 1891

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ
ᲝᲠᲐᲜᲒᲣᲢᲐᲜᲘ ᲧᲐᲨᲐᲨᲐᲜᲘ
შეუდგით სახლსა
მეტად მდიდარსა,
სად უჩუენებდნენ ფრანკედთ და ნადარს;
სხვა-და-სხვაობა
სანახაობა
თვისდამი ჭკრეტად მოჭეკრიდა წადიდს.
მაგრამ უფრორე
მარტენა მსარე
ბაბოლებდათ სანახაობით:
ადგა ეაფაზა,
კარს ედგა რაზა
სტეკდენ კარემოს შუბნი ითობითთ;
შიგ ჭეკედთ ერთი
რაღაცა მხეცი,
რომელს ეკეარს უკდა თეისი მოენე;
ადგა კეთ კაცი,
ეკდა კეთ კაცი,
არც ერთი ეოო და არცა მეორე...
ადრეეკებოდა,
ეგრისეკოდა,
ზოგკერ შეუოდა თავისებურად;
სედ-გამოწკდიდი,
ჩაჩკირ-დასრიდი
თითეკ ითხოკსო ალეს ითერეკდ.
მაჯეკდა ხალხი,
ამის მოამზრახი,—
რა ენდა ეოოს ესე ცხოკედი,
მსგავსეა კაცის,
მსგავსეი ბერეტეკის,
მაგრამ ეაცეა კაცთ სამოსედი?
რა მეეხლოკედთ,
მაშინ-კი მეეკედთ,
რა ცხოკედა ეგი ეერეკი:
ბედს დაკსეკა,
შეკლზე ეერა
დიდ ასოებით „ორანგუტანგი“.
მაშინ მის მერეკენდი,
მხეკრდი და მეკედი
ადგა დაიწეო სიტეკა ჩამსერი
და ეზრი მასი
საკმაოდ ეჭანი
ეოო წერილმანით აშენებდა:
„მიამენთ ეიზი,
ეარ ეარს სიშიი,
თეითთ დარეინმაცო კაცთ დასდარ,
მეეცით ნება,
თეისეუფლება,
ასწავლეთ, იქმსო ეკსა ადარ“;
წინაადეგნენ,
გარე ბეკედნენ:
„გაშეება მაგის ღმერთმან ნუ ჭქმნასო!
მაგნე ეარს დიდი,
ეერცხეი და ფდიდი
ბენებამ ეგე ეკეთ ადკესო,
მხეცი-წარმტაცი,
ეკაცეთ სტეაცი,
მოდგმით და ეკიშით ეკის ბესდისო;
რაკინდ განსწავლოთ
და დაეეკეთ
ბენებრიეეს წესს ეარ მოიშლისო;
ეგ ეარის ტეერი,
კაცთათეის ტეერი,
ეეთიდ მშრომელთა ხელის შემშლელი,
მაგ ბეკრსა ეეკიშს,
ბენებიკ-ეი სკის,
თქენენ მიესკეთ მკაცრი სასკეკელ!..“
ენახოთ მოისმა
ეერამშეალის ხმა,
ძე მაამენთა ეწენებდა:
ეგ მოგეეშორეს,
ჩენ ვინ ბეკრნიოს—
ბეკლ-ამოსკენთა შეძენს ჩიკიდი...
ბეკლი კაცისა,
ბინდ თეით მკაცრისა,
დრო ადგიდ ტრეშდიდ მოდბეთა,
ამიტომაცა—
ეამეკდრო რამეა —
ტომა ტოდეკიდ ხრ ჩაეთვლებეთ.
იქმნენ მსმოპარე:
„ეამოკვედ კარე,
სულდა ბორატა, სამქმთ უმსკაკასო!
როგორაც ეცანთ
და ეკგიცანთ.
მადე დასკვდეა ისეკ მაკ სკამსო!“
ჩამოხსნეს ეაფაზა
გასსნეს ეაფაზა
და ეამოოშეეს „ორანგუტანგი“,
ის საზიაზღარი,
მსდადი, მშიშარი,
სულდთ ეერაკი, სამქმთ ეკარეი.
ეამოსტა ღრეკთ,
თმა-წეკერთ ედეკეთ,
შეიეუნტრეეს, წასდი შეკეერა
და ჩიერი ბეკერი,
თეითს ფერხთ მტკერი
თაკის დამცეკდეს ეიარს შეკეარ!..
ნასეთ? — დაკსმანეკ—
რთთ კეკრმიზიანეკ,—
რომელ ენსხეკთ მათეა ხშირადა.
რა ეანდ ჭფარეიდნენ,
რახტათ ჭკმაზეკიანენ,

ᲣᲤᲘᲜᲔᲓᲚᲘ ᲕᲐᲡᲝᲢᲐ?
187... წ. ქუთაისიდამ მოდიოდნენ თაეიხს სოფელში ორი ახალგაზდა ყმაწეილი კაცი, ერთ მათგანს, თუ ერთხელ მაინც ენახა ეიმე, ადეილად იცნობდა. ეს იყო ეასილ ნალაძე, მაღალი ტანისა, გრძელ-ცხეირა, ღრმა და ცქეტ თვალებიანი ეაკი. ყმაწეილი კაცი თავ ჩალუნული მიდიოდა და ხან-და-ხან ქეეშ-ქეეშ იქეით შეჰხედავდა ხოლმე თაეის თანამგზაერს, რომელსაც სახეზედ სინანული და ყეედრება ეტყდა.
— გიორგი! დაუძახა ეასილმა თანამგზაერს.
— რა იყო? მიუბრუნდა იგი მკაცხედ.
— ხომ კარგადა გაქეს წარმოდგენილი ჩენი მდგომარეობა?
— მერე, რაო?
— მემდეური, გიორგი? — ეცემ ლაპარაკს გადუხეია ეასილმა.
— რად უნდა გემდეროდე. მე თითონ მესმის ჩემი ხულელობა და მხოლოდ ჩემს თაეს ეაბრალებ ყეელაფერს.

თვრამეტი მანეთი და ათი შაურიო (98,5 მ.). თუ მართლა ესეა, სიმძიმე სარგებლისაც, რომელსაც სესხის ამღები იხდის, ამ რიცხვთა კვალობაზე უნდა გამოიანგარიშოს კაცმა. მაგრამ რას იზამთ? ძალ-მომრეობა ზნე-ჩვეულებისა უძლეველი ყოფილა, როგორცა სჩანს. დავანებოთ ამას თავი და ვიკითხოთ: რა გამოდის ხსენებულ რიცხვიდან? მარტო ისა, რომ სათავად-აზნაურო ბანკიდან სესხის ამღებს ათი თუმანი და ორი და ათიმაური ჩასდის ჯიბეში და ვალად-კი ეწერება ათი თუმანი და საკრედიტო საზოგადოებიდან ამღებს-კი—ცხრა თუმანი რვა მანეთი და ათი შაური ეძალება და ვალად-კი ათი თუმანი ეწერება. განსხვავება აქ აშკარაა და ჯერ ხომ ეს განსხვავება სათავად-აზნაურო ბანკის სასარგებლოდ ჭლეშარაკობს იმოდენად, რამოდენადაც $102^1/_2$ მანეთი მეტია $98^1/_2$ მანეთზე. ახლა ვნახოთ, ამ ანგარიშს როგორ ჩაფუურნერებს ხსენებული გაზეთი და როგორ ოსტატურად გააპარებს ეგრედ წოდებულ „ჩოტკზე“.

ამ სახითაო, ამბობს იგი დასლოცვილი გაზეთი: „10,000 მანეთის ამღებს სათავად-აზნაურო ბანკიდამ ეძალება ნაღდად 10,250 მანეთი და ამავე 10,000 მანეთის მსესხებელს საკრედიტო საზოგადოებისაგან ნაღდი ეძალება 9850 მან, ესე იგი, ამ უკანასკნელ შემთხვევაში საკრედიტო საზოგადოებიდამ ვალის ამღებს ძარტო 15 მანეთი ეკარგებაო“. აბა ერთი ჯერ მარტო 10,000 მანეთიდამ გამოდით 9850 მანეთი და ჭნანავთ, რომ ხუთმეტი მანეთი-კი არა, მთელი ხუთმეტი თუმანი ეკარგება, ესე იგი, ერთი ათად მეტი და სათავად-აზნაურო ბანკთან მედარებით (10250—9850=400)—მთელი ორმოცი თუმანი, ესე იგი, თითქმის ოც-და-მეოდჯერ მეტი იმაზე, რასაც გაზეთი ამბობს. ტუუილი იქნება და ამოდენა!.. ეს ერთი. ახლა მეორე.

გაზეთი ამბობს: სათავად-აზნაურო ბანკი დდეში ვალის გადაცილებიდამ ითხოვს ჯარიმას მანეთზე ორ-გროშისო და საკრედიტო საზოგადოება-კი ორ-კვირაში ერთის გროშისაო“. გამოდის, რომ სათავად-აზნაურო ბანკი თთვეში მანეთზე ექვს შაურს ახდევინებს, მაშინ, როდესაც საკრედიტო საზოგადოება ორ-კვირაში ერთის გროშისაო და მაშასადამე, თთვეში ორ-გროშისაო. აქ, რასაკვირველია, განსვავება მთელი 29 კაპეიკია მანეთზე თთვეში. ეს მარტო მტკნარი ტუუილი არ არის. ამას უფრო სხვა უმზავსო, სხვა უფრო უკადრისი ფერი ადევს. ამის დასამტკიცებლად ჩვენ ლაპარაკს არ გავიბამთ, ჩვენ მარტო ამოვსწერთ სიტუვა-სიტუვით წესდებათაგან ამის შესახებ მუხლებს ერთმანეთის პირისპირ და დე თვით მეოთხველმა დაარქვას პატივცემულ გაზეთის ქცევას საკადრისი სახელი: ი ამის შესახებ რას ამბობს სათავად-აზნაურო ბანკისა და საკრედიტო საზოგადოების წესდება.

სათავად-აზნაურთა ბანკის წესდება

§ 13. Если заемщикъ не уплатитъ въ срокъ установленныхъ позайму взносовъ (§ 28, 29 и 35) то ему дается два мѣсяца льготы, съ платежемъ за всякую не взнесриную въ срокъ сумму по одному проценту въ мѣсяцъ, считая часть каждаго мѣсяца за полный мѣсяцъ.

საზოგადოებისა

§ 72. Если заемщикъ не уплатитъ въ срокъ слѣдующихъ обществу процентовъ и погашенія, то ему дается по истеченіи сего срока три мѣсяца льготы со выскаціемъ пени по одному проценту за каждый мѣсяцъ по день уплаты недоимки или продажи имущества, при чемъ части мѣсяца менѣе шестнадцати дней принимаются за полмѣсяца, а шестнадцать дней и болѣе за мѣсяцъ.

აქ ხომ განსხვავება მარტო იმაშია, რომ სათავად-აზნაურო ბანკი მაგ ჯარიმას თთვეობით ანგარიშობს და ნაწილს თთვისას მთელ თთვედან სთვლის და საკრედიტო საზოგადოება კი—ნახევარ თთვეობით და ნაწილს ნახევარ თთვისას მთელ ნახევარ თთვედან სთვლის. მართალია, აქაც მსესხებელ ისათვის ცოტა თუ ბევრი თაბაუთია, რომელიც საკრედიტო საზოგადოების სასარგებლოდ უნდა აიხსნას, მაგრამ გაბა ის თაბაუთია, რასაც გაზეთი ამბობს? და აი იგი რას ამბობს: Дворянскій Банкъ „занесвоевременный взносъ срочныхъ платежей взыскиваетъ штрафныхъ даже *за одинъ день* 1%, Кредитное же общество штрафъ этотъ взимаетъ въ $^1/_2$%, считая полумѣсячно“.

ამ უზგავსო კადნიერებას განმარტება ადარ უნდა. ესეც მეორე გადასხვაფერება ანგარიშისა. ამ სახით, ამ ორს საგანში „ორჯერვე „ჩოტკი“ გაუბრუდებია. იტყვიან, შესცდაო: ძალიან კარგი და რადა ორსავე შემთხვევაში ორჯერვე თავის სასარგებლოდ შესცდა, თუ მართლა შეცდომაა? რატომ ორში ერთხელ მაინც არ შესცდა სხვის სასარგებლოდ, თუ განგებ და განძრახ ამ ცდომის გზაზე კონტის დდიდი არ გაუმართავს? რას უნდა მივაწეროთ ასეთი მოტუუება ანგარიშებში? რასაკვირველია, ჯერ ინ სიყვარულს სიმართლისას, რომ ფლისათვისაც არა ერთხელ წამებულა შინა, თუ ქუჩაში პატივცემული მეთვალეურე ხსენებულ გაზეთისა და მერე იმეს, რომ ჩვეულება რჯულთ უმტკიცესია.

სასელოდასელო

(ᲒᲐᲒᲔᲑᲘ-ᲐᲡᲚᲔᲑᲘ, ᲬᲘᲜᲐᲓᲚᲔᲑᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ)

ზამთარს წაუსდა აწ ᲩᲐᲠᲜᲐᲣᲜᲘ,
ზურმუხტის ტასტზე დაჯდა ზაფხული.
გამოზაფხულდა... ბუნება გამოცოცხლდა და გამოფიზიზლდა, მზის ცხოველ-მყოფელმა სხივებმა ყველაფერს თვალები გაახელინა. ხეხილები ჭაკვეს, ტყე ზურმუტის ფერი ედება, ყვავილებით აპრალებულ-აფერადებული მინდორი საამურ სურნოს წარმოადგენს...ფრინველებმა უკვე მონახეს თავის ტოლ-სწორი და ბუდის გაკეთებას შეუდგნენ... ერთი სიტყვით ყოველიე ისეა, როგორც შარშან ამ დროს იყო, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ წელს გაზაფხულთან ერთად ტფილისს ორი პომღერალი ქალი ესტუმრა: ქუდიკი და ნიკიტა. ეს ორნიე საუცხოო მომღერალია, ორნიე დიდის სიკეკლუცისლამაზით არის დაჯილდოვებული, მაგრამ მუშტარი ერთს ნაკლები ჰყავს და მეორეს ნაკლებზე ცოტა მეტი. ამის მიზეზად ზოგი უფულობას ასახელებს, ზოგი უგულობას და ზოგი იმას, რომ თითქოს ჩვენ არ შეგვეძლოს დაფასება და პატივის-ცემა სიმშვენიერისა და ხელოვნებისა. მე-კი ვიტყვი, რომ ამის მიზეზი არც ერთია, არც მეორე და არც მესამე. უფულობა რა სათქმელია იქ, საცა ახალი რამ არის სანახავი და მოსასმენი. ჩვენი კაცი იმისთანა შემთხვევაში იმდენად სულ-სწრაფი და თავ-შეუკავებელია, რომ ჩვენდა გასაფრთხილებლად ამდენაც შეუთხოვია: „ახალს კიტრს და ახალ ამბავს ძვირად ნუ იყიდიო“. უგულობაც არაფერი საბუთია. თუ რემეზე გული მიგვიწევს, ისევ იმისთანა საქმეზე, საცა თავლსა და ყურს ეასიამოვნებთ. არც ის ითქმის, თითოს ჩვენ სიმშვენიერესა და ხელოვნებას ფასს არა ვსდებდეთ. მაშ რა არის მიზეზი,—იკითხავთ,—უდროო დროს სტუმრობა. ქუდიკეა და ნიკიტაც იმ დროს გვესტუმრნენ, როცა გაზაფხულიც კარზე მოგვადგა. მართალია, ქუდიკე გულის გამგმირისა და გონების მიმტაცის სიკეკლუცეთაა შემკული; მართალია სულის დამტყვევენელი და გრძნობის მომხიბლველ-მომჯადოებელი ხმა აქვს ნიკიტას, მაგრამ გაზაფხულის სიმშვენიერ-სიკეკლუცეს და სინაზ-სიკოხტავეს როგორ შეიძლება შეედაროს ადამიანი, რა გინდ უხეად იყოს ყველაფერთ დაჯილდოებული!!! ამიტომაცაა, ჩვენის აზრით, რომ ქუდიკის წარმოდგენებს იმდენი მუშტარი არა ჰყავს, რამდენიც მოსალოდნელი იყო. ხალხი ბაღებისაკენ მიიწევდაეს, რათა საკუთრის თვალით ნახოს ბუნების დიდებული გადახალისებადა გაპაბუკება,—ეს დიადი და საიდუმლო ქორწილი ბუნებისა, რომელსაც ვერაფერი ადამიანური, ვერაფერი კაცებური ვერ შეედრება და ვერ შეეთანასწორება. აგერ სოსონი გვირგვინით მორთულ-მოკაზაული ია, ეგერ ტურფად აყვავებულ-აელფერებული ხეხილი! აქ მწვანედ მობიბინე-მოღაღანე მინდორი, იქ ქვეყნის პირის-ნაბანით ფერცალილი მოდუდუნ-მობუტბუტე მტკვარი. ერთი სიტყვით ყოველს ნაბიჯზე საკვლოო და საამური სურათია, რომელსაც არ გინდა თვალი მოაშორო; არამედ ის სურვილი გაქვს, რომ ნიადაგ უცქირო, უალერსო, ულოლიავო და გულმკერდზე ჩაიკრა, რომ მით შენც როგორმე მონაწილე გახდე ამ უცნაურისა და გამოუკვეველის ნეტარებისა. მაგრამ ვაი, რომ ეს ადამიანის ხელთ აღარ არის. გაუკუღმართებული და გაიძვერად ქმნილი ადამიანი, კარგი ხანია, დაჰშორებია ბუნებას და მასთან საერთო და საზიარო აღარაფერი აქვს. მხოლოდ იმის მოსაგონებლად, რომ ოდესმე ადამიანიც ბუნების შვილი იყო და ბუნების კანონებს ემორჩილებოდა, გაზაფხულზე ეგრძობთ რაღაც უმანკოებას, რაღაც სულის სიახლეს, თითქოს ჩვენც ბუნებასთან ერთად ეპაბუკდებოდეთ და ზამთრის ჟუჟუკისაგან ვიბანებოდეთ. ისიც დიდი ბედნიერებაა, ვისაც ამ გვარი გრძნობა რამდენიმე წუთით მაინც ენერგიება გულში და, რასაკვირველია, ეს გრძნობა იმდენად ძვირფასია, იმდენად ფას დაუდებელია, რომ ყოველის წარმოდგენის მოსწენაზე არ გაიცვლება. რა გვეწარმოდგენ-ვეკეკონცერტება თუ ღმერთი გწამდეთ, როცა ყველაფერი (გარდა, რასაკვირველია, მტკერისა და ავის სუნისა, რომელიც ერთმანეთში არეულა და სულს გვიხუთავს... მაგრამ ეს მარტო ჩვენზე, ტფილისელებზე ითქმის) სულერი თუ უსულო არსება საიდუმლოდ გვეჩურჩულება ყურებში:

ვისაც ხელთ ეკონდესთ ნება გულისა,
იგემეთ სიტკბო სიყვარულისა!

**

ეგ არის ისე გადარეული და ჭკუადამთხვეული, რომ სიყვარულის სიტკბოს გემეზე არ უნდოდეს! სხვა რა ნიშან წყალი დარჩენია ადამიანს ადამიანობისა, რომ ესეც იფაროს, მაგრამ უბედურება ისაა, რომ „სიტკბო სიყვარულისა“ ისე არ იგემეზა, თუ ხელთ არა გაქვს „ნება გულისა“. სამწუხაროდ, ი ზეიანთ ისეთი ბედნიერი ამ ქვეყნად, რომ „ნება გულისა“ ხელთ ჰქონდეს და მაშასადამე უმეტესობა ამ ერთად ერთს ნეტარებასაც მოკლებულია... გამოდის; რომ ადამიანს ადამიანობა უკვე გამოცლილი აქვს ხელიდამ. რაც ბუნების კანონს მიუნიშვებია მისთვის, ბუნების გარეშე დარსებულ კანონს გამოუწერავეს და მშრალზე დაუსვამს. ერთის გულის ნება, მეორის გულის ნებაზეა დამოკიდებული, მეორისას მესამე ჰპატონობს, მესამისას მეოთხე და ამ ნიარად:

არც ერთს ხელთ არ გაკვეს ნება გულისა,
არც ვიცით სიტკბო სიყვარულისა.

დაგვრჩენია „ჩვენდა ნუგეშად გულისა“ ისე გაზაფხული. ეველოდეთ იმ დროს, როცა ჩვენც გამოგვეზაფ-

---

— სულელობაო? სწორედ რომ ხულელურად ეხლა სჯი შენა.

— აბა მართალი სთქვი, სულელობა არ იყო ჩვენს მდგომარეობაში ერის მოსაჩლენობა. მასწავლებელს იმ საღამოს შეეძლო, რამდენიც უნდოდა ელაპარაკნა, თუ გინდ ელანძღა კიდეც, უნდა მოგვეთმინა...

— ნუ, ნუ... მოითმინე, ხმა გაიწყვეტინა ეასილმა აღელვებით. ვინ შეეძლო მე, ცხრამეტის წლის ყმაწვილ კაცს, რომელ-საც ცოტა რამე გამეგება, მესმის და ვგრძობ, გულ-ცივად მომესმინა ის სამაგალი სიტყვები მაყწავლებელისა? როგორ უსინდისოდ ჩამახავდა! ქართველები ზარმაცები არიან, განათლებას არ მიზდევენო და ათასი სხვა. ლამის ის ბრალი დაგვდო, რომ თავზედ ხელ-აღებული ხალხიო. არა, ამას ვერ მოვითმენდი და აკი ვერც მოვითმინე.

— კარგი, ხულ კარგი, ეასიღ, მაგრამ რა გაგარიგეთ, რა გამოვიდა ჩვენს ბაეშურის საქციელისაგან?

— ხულ არაფერი, მხოლოდ ქმაყოფილი ვბრუნდები შინა. არ ეუღალატე ჩემს გრძნობას, ჩემს აზრს... მე

შემეძლო მომეთმინა, მაგრამ არა ექვნი, დეე, მოხდეს და შემემთხვეს ის—უბედურება იქნება თუ ბედნიერება,—რომელიც ჩემს საქციელს მოჰყვება.

— აბა მაგას ეძახიან აი მოოთმენელობას, ხულ-სწრაფობას, ხასიათის ხისუსტეს!

— ხასიათის სიმტკიცე ეხლაა საჭირო, გიორგი, როცა გეკითხის და არა მაშინ, როცა გეელხინდა. თუ შენ ხასიათის სიმტკიცისა და მოთმინების იმედი გაქვს, ეხლა უნდა გამოიჩინო მაგის უნარი. თუ ჭფიქრობ, რომ შეესცდინო, ეგ შენს თავს უნდა უსაყვედურო, მე რად გამიგონე.

ეასილს სწამდა, გიორგის სჯერდა. რწმენა უფრო გრძნობიერია და ფიცი, დაჯერება-კი დინჯი და გულიანი. რწმენა ასრულებს და არა ნანობს, დაჯერება-კი ასრულებს, მაგრამ ხანდახან ნანობს ხოლმე. ერთის სიტყვეთ, დაჯერება სუსტი რწმენაა და რწმენა მტკიცე დაჯერება.

მჯაერები მიუახლოვდნენ ეასილის სახლს. ეასილს ჰყავდა ეზოოლი ერთად-ერთი მოხუცი მამა, ლევანი, შვილი უძლურებისა, და მონების გაზრდილი. ჰგრძნობდა-კი რაღაც უკმაყოფილებას, ოგრამ ნათლად-კი ვერ გამოეკითა თავისი გრძნობა. „ბევრი ტანჯვა გამოვიარე და მოხუცებულიცა ვარ, მაშ, რასაკვირველია, რომ უკმაყოფილოდ ვგრძნობ ჩემს თავს“, ამბობდა ის. „ეჰ, დროვ ჩემო, თავი-სუფლად ხმალ-თა ტრიალისაკ!“ ოხრავდა ხოლმე მოხუცი. რას უამბდა ის „დროს თავისუფლად ხმალთა ტრიალისას“, სწორედ საკმაოისად ვერ აგიხსნით და ამისთვის უკეთესი იქნება დავარქვათ მას: „1840—50 წლ. მოხუცთა სიიდუმლო“.

საღამო ხანი იყო. ლევანი ნიგბების ქვეშ გაფენილ ხალჩიაზედ, ერთ გვერდზედ მუთაქა ამოდებული, წამოწოლილ—ლიყო და ჩიბუხიდგან თამბაქოს ამოლებდა. ღრმად ჩაფიქრებული მოხუცი ფიქრით შორს გასულიყო. უფრო ახლო რომ მისულიყავით, დანახავდით, რომ ყოველ ჩიბუხის გამობოლვებაზედ თვალები მიჰლულავდა ხოლმე და მერე ისევ გაახელდა. უცნაური შეხედულობა ჰქონდა იმ მოხუცის ბოლში გახვეულს თეთრ წვერულაშს, თეთრ წარბებით შემკულს

გაშლილსა და დაღარულს შუბლს, მაღალ კეხიანს ცხვირსა და დიდრონს შავს, დინჯსა და დარბაისელს თვალებს.

— რად დაუთხოვნიხართ ასე ადრე, ჰკითხა მოხუცმა ყმაწვილებს, რომელნიც ის იყო მოუახლოვდნენ: მოდი, შვილო, მაკოცე—მიებრუნდა ეასილს,—ერთობ დავსუსტდი, მეზარება წამოდგომა. უკაცრავად, შვილო გიორგი...

— მამაე, გამოგვაგდეს! უცაბედ მიახალა ეასილმა.

— სმენი მაკლია, შვილო, ხმა მაღლა და გარკვეეთ მითხარი.

— გამოგვაგდეს, მამაე!

— მერე? — მშვიდობიანად ჰკითხა ლევანმა.

— წამოვედით სოფელში ფეხით.

— მამის ღირსეულმა შვილმა აგრე იცის.

— მაყვედრი, მამა ჩემო.

— არა.

— აბა?

— ისა, რომ ჯერ ერთი და მერე მეორე.

— ვერ გამიგია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხულდება, როცა ჩვენს სულსა და გულში, ჩვენს გრძნობა გონებაშიაც შეაშუქებს გამაახლებელი და გამაბუდებელი სხივი გაზაფხულის მზისა. ეუცადოთ იმ დროს, როცა ჩვენც ხელთ გვეძნება „ნება გულისა“ და შეგვეძლება ვიგემოთ „სიტკბო სიყვარულისა“. მანამდის-კი ეუცქეროთ ბუნების გაზაფხულს და დაეხატკბეთ იმისი სიმშვენიერით, რამდენადაც ეს შეგვეძლიან მოვახერხოთ იმით, რომელთაც ხელთ აღარა გვაქვს „ნება გულისა“...

დათიკო ვერმიცანაშვილი

ძართ ელ ძალებს

დავიწყოთ თუ არა ასე: ქალებს ყველაფერი შეუძლიანთ... არა. მაშ ასე: ვინ არ იცის, რომ ქალებს შეუძლებელიც შეუძლიანთ! მაშ პირდაპირ საქმეს შეუუდგეთ:

ეს საქმე დიდიც არის, სასარგებლოც, სასიამოვნოც და სასახელოც! მძიმე შესასრულებელია, თუ არ მოინდომეს გულით და ძალიან ადვილი—თუ ქალები თავიანთ მეჯოთობას და მუყაითობას მოაბმარებენ ამ საქმეს... განსაკუთრებით მიეხართავ მშვენიერს, ლამაზს ქალებს!.. ვინ დაბეზრებს ან იმერეთ-სამეგრელოში, ან ქართლ-კახეთში ჯიბდამ აბაზი, მანათი ან უფრო მეტი ამოიღოს, თუკი ლამაზი ქალი ხელს გაუწოდებს! თუ რომელმემამაკაცმა ფარი ფოქვს, სირცხვილი იმ მამაკაცს, თორემ ქალს რა უშავს—მისი სილამაზე სხვა მამაკაცს მაინც მოაბრალებს და მაინც!..

ერთი რამ მაუწყებს: სილამაზესთან, მშვენიერებასთან—ამ პოეზიის სიმბოლოებთან,—ეს... ეს... ეს ფული რომ ეახლებ! მაგრამ, რა ექნა, რომ უფულოდ არა კეთდება რა! მეც ამ ყოველთვის ძველს და თან ყოველთვის ახალს ამბავს მოგახსენებთ ე. ი. ფულის შეგროვების ამბავს ქუთაისში თეატრის ასაშენებლად!

გეტყუბთ, ბევრს თქვენგანს ლიმილი მოსდის მშვენიერს სახეზედ—ზოგი მამაკაციც ხარხარს იწყებს და აი, მესმის კიდეც ყურში, რომ ეღამაც ჩურჩეტი დამიძახა! მახლა! არ ეჯავრობ. თუნდ რომ კიდეც გაეჯავრდე, რა უნდა ეუოო... სახეს ვერ ვხედავ,—გახვთი აქვს მიფარებული—

ეისი ჰქმნა, შემცდარა, აბრი გამისხეაფერდა. შემცდარხარ, შეილო, დღერსი ხარ მამის წყრომისა. ეკადე რითმე საქმე გამოაკეთო.

გიორგი მამა - შეილის ლაპარაკის დროს უმრავად იდგა და ეუუოებდა. შეიძლება ეერკალი გაეგო მათი ლაპარაკი, რადგან ღრმა ფიქრში წასულსა და გატაცებულსა ჰკადდა.

— რას გეირჩეე, ბიძაე?—დაფანტულად ჰკითხა ბოლოს ლევანს.

ლევანიც თავის მხრით ფიქრში იყო გართული, მაგრამ გიორგის სიტყვამ გაუფანტა ფიქრი.

— კაკი, რომელიც საიმედო ნაეით მდინარის ბაღის გასვლას აპირებს, თუ ნაეი დეიდუმა, ხის შტოებს, ბალახსა და ხაესს ხელს აელებს და ჰშეელის თავსა, შეილო!—უპასუხა მან გიორგის.

— ნუ თუ საიმედო ნაეი გიმნაზია იყო და ყოველიე სხეაკი ხის შტო. ბალახი და ხაესი, რომელსაც ადამიანის დამაგრება არ შეუძლიან? წაილუღლუღა გიორგიმ.

დუმილი ჩამოვარდა. გიორგი გულხელ დაკრეფილი შორს გასცქეროდა, და არ ეცქო, რა სულიერია—გერძნობაკი, რომ ჩემზედ უფრო ჩურჩეტი იქნება ის, ეინც ამ ჩემს წინადადებაზედ გადიხარხარებს და ღიმილის ნება-კი ყველასათვის მიმიცია! გაიღიმეთ, შეაროდით ერთად... ღიმილით უამბეთ ერთმანეთს, რასაც მე მოგახსენებთ—იბაასეთ, იკამათეთ და გაიგებთ იმას, რომ

პირველი: ქუთაისში თეატრი საჭიროა. ახლანდელი თეატრი თეატრიკი არა, საჯინიბოა!

მეორე: ქალაქი ღარიბია და თითონ ვერ ააშენებს თეატრს.

მესამე: არა გეკადეს ისეთი მდიდარი, რომ მარტო იმან ააშენოს და, თუ ეინმეა მდიდარი, ისეთები არიან, რომ თეატრი სპასხაროდ მიაჩნიათ!

და ბოლოს გაიგებთ და მიხვედებით, რომ თქვენ ყველაფერი შეგიძლიანთ, თუ მოინდომეთ.

ერთის პატარა ამბავს მოგახსენებთ: რამდენიმე წელია მას აქეთ, ჩეხიაში დაიწყეა თეატრი. ჩეხელმა ქალებმა—მარტო ქალებმა—მხოლოდ ერთის წლის განმაელობაში ერთი მილიონი ფული შეაგროვეს და მშვენიერი თეატრი ააგეს...

ჩეკნში მილიონი კაი-კია, მაგრამ არ შეგროვდება და ნუ თუ ქართველი ქალები ისე ჩამორჩებიან ჩეხელ ქალებს, რომ ორმოცს—ორმოც-დათი ათას მანეთს ვერ შეაგროვებენ, ერთი წელიწადს ნუ იყოს, ხუთი იყოს, თუნდ ათიცა.

ცოტა ვიანგარიშოთ კიდეც. რამდენი იქნება ჩვენში ლამაზი, მშვენიერი, კეკლუცი ქალი? მე მგონია, სჯობია, რომ არაეის ეაწყენინო და ეთქეა, ყველა ლამაზია მეთქი! და თუ მაინცა და მაინც გნებაეთ, ეიანგარიშოთ მხოლოდ 3.000. ეთქეათ თითოეულმა მათგანმა წელიწადში მხოლოდ ერთი თუმანი შეაგროვა—ორის წლის განმაელობაში შეაგროვდება 60.000 მან.. გეძნელებათ?.. აეიღოთ მაძინ სულ მცირედი ანგარიში:

ეთქეათ, გაგეჩუკა ღმერთი და მარტო 1500 ქართველი ქალია და თითოეულმა მათგანმა იკისრა წელიწადში 5 მანეთის შეგროვება—იგიეე ათასი ათასი მანეთი ე. ი. ექვსი ათასი თუმანი შეგროვდება რეა წლის განმ.ელობაში!

და არ ეცქო, რა სულიერია—გერძნობაკი, რომ ჩემზედ უფრო ჩურჩეტი იქნება ის, ეინც ამ ჩემს წინადადებაზედ გადიხარხარებს და ღიმილის ნება-კი ყველასათვის მიმიცია! გაიღიმეთ, შეაროდით ერთად... ღიმილით უამბეთ ერთმანეთს, რასაც მე მოგახსენებთ—იბაასეთ, იკამათეთ და გაიგებთ იმას, რომ

პირველი: ქუთაისში თეატრი საჭიროა. ახლანდელი თეატრი თეატრიკი არა, საჯინიბოა!

მეორე: ქალაქი ღარიბია და თითონ ვერ ააშენებს თეატრს.

მესამე: არა გეკადეს ისეთი მდიდარი, რომ მარტო იმან ააშენოს და, თუ ეინმეა მდიდარი, ისეთები არიან, რომ თეატრი სპასხაროდ მიაჩნიათ!

და ბოლოს გაიგებთ და მიხვედებით, რომ თქვენ ყველაფერი შეგიძლიანთ, თუ მოინდომეთ.

ერთის პატარა ამბავს მოგახსენებთ: რამდენიმე წელია მას აქეთ, ჩეხიაში დაიწყეა თეატრი. ჩეხელმა ქალებმა—მარტო ქალებმა—მხოლოდ ერთის წლის განმაელობაში ერთი მილიონი ფული შეაგროვეს და მშვენიერი თეატრი ააგეს...

ჩეკნში მილიონი კაი-კია, მაგრამ არ შეგროვდება და ნუ თუ ქართველი ქალები ისე ჩამორჩებიან ჩეხელ ქალებს, რომ ორმოცს—ორმოც-დათი ათას მანეთს ვერ შეაგროვებენ, ერთი წელიწადს ნუ იყოს, ხუთი იყოს, თუნდ ათიცა.

ცოტა ვიანგარიშოთ კიდეც. რამდენი იქნება ჩვენში ლამაზი, მშვენიერი, კეკლუკი ქალი? მე მგონია, სჯობია, რომ არაეის ეაწყენინო და ეთქეა, ყველა ლამაზია მეთქი! და თუ მაინცა და მაინც გნებაეთ, ეიანგარიშოთ მხოლოდ 3.000. ეთქეათ თითოეულმა მათგანმა წელიწადში მხოლოდ ერთი თუმანი შეაგროვა—ორის წლის განმაელობაში შეაგროვდება 60.000 მან.. გეძნელებათ?.. აეიღოთ მაძინ სულ მცირედი ანგარიში:

ეთქეათ, გაგეჩუკა ღმერთი და მარტო 1500 ქართველი ქალია და თითოეულმა მათგანმა იკისრა წელიწადში 5 მანეთის შეგროვება—იგიეე ათასი ათასი მანეთი ე. ი. ექვსი ათასი თუმანი შეგროვდება რეა წლის განმ.ელობაში!

ნარკვევი

(ფურნალ-გაზეთებიდან)

გაზ. „Свѣтъ“-ის 16 თებერვლის № 39-ში დაბეჭდილია მეთაური წერილი, რომელსაც ქვეშ მხოლოდ ასო „К.“ აწერია და რომელიც აქ მოგვყავს შეუმოკლებლად:

არსად, ჩვენის სახელმწიფოს არცერთს კუთხეში, დედა-ქალაქს გარდა, ეკურსანდ-გაზეთობა ისე არ არის გავრცელებული, როგორც კავკასიაში და კიდეც ამიტომ იგი ვასისკუთრებულია ეკურსანდ-გაზეთების დარსია. კავკასიის ეკურსანდ-გაზეთები სამ ნაწილად იყოფა: რუსულია, ადგილობრივი და უცხო ქვეყნისა. გაზეთები უმეტესად ადგილობრივ მცხოვრებთა ხელშია და ეოველდღეს ვასდგომას, ცალკე ეოფნას ჰქადაგებენ, ესე იგი სეპარატეტიზმის მიმართულებისანი არიან. ეს გაზეთები რუსეთის და რუსეთის ინტერესებს არასოდეს არ ემსახურებოდნენ, პირ იქით, ეამბეზარებათ ობრძოდნენ და ობრძეან ამ ინტერესების წინააღმდეგ. მხოლოდ ამასოდ აკეთებენ, რომ ადგილობრივ მკვიდრთა შორის ეოველდასეე რუსულის სიმუდიდესა და ზიზღს აკრცელებენ. ამტკიცებენ ეს ეურსანდ-გაზეთობა, რომ სამკვიროა მართლ-მსაჯულება ჩვენს ქვეყანაში თეორეს ენაზედ სწარმოებდეს, რუსულის მაგიერ, რადგან რუსული გამოუსადეგარია ჩვენის მკვიეთ ეოველთვის ეაბრალებენ, რომელსაც ამ ენაზედ ეოველ ადგილას ეაბრალებენ. ამ ეარ ჩეკანში იყო ეაეგზავნა შეილი უნიეერსიტეტში, თუ შეეყვანა სამსახურში, მაგრამ მოულოდნელმა შემთხვეეამ ყოელისფერი ჩაეფუფშა. მოხუცი ლეფანტული დადიოდა მთელი სამი დღე, „რომელმა მტერმა მიყოო!“ წამოძახებდა ეუნებლიედ ხანდახან, მაგრამ როცა მიაგონდებოდა, რომ ეს უბრალო შემთხვეეის ბრალი იყო, ენას მოიკენტეტდა. მესამე დღეს ცოტა დამშეიდდა და საეეედურით უთხრა შვილს: „სიცოცხლე მომიწამლე, რა დაგიშავა მამამ, რომ აგრე უსინიდისოდ დასტანჯე, შე ეაეულო, შენო: ვინ იცის, ეისა და ეის უხარია შენი გამოგდება. ეუნდა შეეცადო, როგორმე შეხვიდე უნიეერსიტეტში; მტრებმა...“ აქ შეჩერდა და წარბები შეიკმუხა. „გიმნაზიის გათავეება არ დაგცალდა, მაგრამ უნიეერსიტეტს გაათავეებ!“

გიორგი დიღის ყურადღებით იმეგდა მამის სიტყვებს და გადასწყეიტა კიდეც, მაგრად მოჭ�დებოდა საქმეს: „მამის საეეედურს ვერ აეიტან, უსათუოდ უნდა შეეიდე უნიეერსიტეტში“. „ვამოგდებული ეარო“ ზიზღით ამბობდა ეამბერი კაკი თავის თანადგანდისნან თავ-მოყეარეობა იძულებულსა ჰყოფს ადამიანს, მთელი თავისი ძალა და ღონე გამოიჩინოს, და მართლაც გიორგი მტკიცედ შეუდგა საქმეს.

ლეევანმა ბევრი ურჩია ეასილს უნიეერსიტეტში შესულიყო, მაგრამ იგი უარზედ იდგა. „მე თითონ კარგად ვგრძნობ, მამაე, ვერ გავთავეებ უნიეერსიტეტს... ან რა საჭიროა? თუ გაკეთებამ ხელი შემიწყო, უიმისოდაც შეეიძლება რისამე გაკეთებასაო“... ეასილს თავის თავის დიდი იმედი ჰქონდა, ღრმად სწამდა, რომ სიმართლე, დღეს იქნება თუ ხვალ, გაუმარჯეებსო. ამისი გრძნობიერი და იმედით სავსე ლაპარაკი უნებლიედ გაიტაცებდა კაკს, მხოლოდ იმიტომ-რომ სწამდა, რასაც ამბობდა. ლეევანი თავის დროზედ განთქმული ეაკკაი იყო, გრძნობიერის ულის, და ყოელისფერს გრძნობით ნათქვამს პატივსა სცემდა. შეილს მოხუცი თავისდაუნებურად დეთანხმა. ისე ეაკაცუდრის უმეტესობისათვისაო; იგი სცდილობდა იქურნი მცხოვრენი რუსეთის უფლების წინააღმდეგ აღეძრა, რადგან ჩვენნი გამეგენი და მმართველნი იმ ბრალსა გვდებენ, კითომ ხელმწიფის ერთგულნი არ ვიეენეთო; იგი შეურაცხყეოფდა, ამაგებდა რუსეთის ერს და შედარებით სცდილობდა დაემტკიცებინა, რომ კავკასიის ერნი გულეტერით გაცილებით წინა სდგანან რუსებზედ, რუსები თავის ქვეშეგრდომ ხალხს გამეგობასა და სიზოგადოებრივ მოღვაწეობის უნარს სრულიად მოკლეკულნი არიან; დიდხანს იყენენ ძლიერ მთავრობის მხრეენეგლობის ქვეშე, ეს ძლიერი მთავრობის ძალა განაგებდა იმათს ინტერესებს და თუ ჭზრენანდენენ რისთვისმე, მხოლოდ საკუთრის ბედნიერები სთვის. კიდეც ამიტომაო, ამბობდა იქური რუსული გაზეთობა, მთი სიზოგადოებრივი მოღვაწეობა მხოლოდ ტაეიობა და უზნეო საქცეელია. ამისთანაკე ეკეკა ეოველეე რუსს, რომელიც ამ ქვეყნის დამორჩილებისა და დამეზიდებისთვის ეშრომნა, მთდა სიკეთისათვისეე, რუსული გაზეთები „ძეკლის აღთქმის „სტოლეტ ნაჩალნიკეკბად“, „კანტონისტებად“, „სტრეკეკლისტებად“ და სხვ. ჭნდადა.

ძნელად თუ ამაზედ მეტი რამ ჩაადანოს კაცმა რუსეთის წინააღმდეგ და ხალხში მისდა სიძულდილის ჩამოსაგდებად.

ეეტეკსობა სომხურ გაზეთებისა, რომელიც მრავლდება, როგორც სოკო წვიმის შემდეგ, აჭეეს ამ ტეკდა მაგალითს და რუსეთს უფრო მეტის სიძულდილით დაეწეო ეურვა. ისანი თხოულობდნენ, რომ რუსებს არავითარი ზეგამზეკეკდობა არ უნდა ჭქონდეთ ჩვენს საეკეკესიაო სომრეკეკო სასწავლებლებში, სომხურს ენას უნდა ჭქონდეს დადი ადგილი დაკავებული, სასწავლებლები განეკრძოებული, განმარტოებული, დამოუკიდებელი უნდა იყოსო.

ეკანასკნელს დროს უფრო და უფრო გამძვინვარდნენ სომხური გაზეთები. ისანი აწყეტენენ თავისს მეითხეკდებს, რომ ეკრობა ეკნდა თოფიანარდს ისსამს თავის საკრთო ტრიბუნ (ე. ი. რუსეთის) წინააღმდეგ, „სომხეთის საკმისათვის“ ეკრ იღდის და ამიტომ თეთო სომხებმა საკუთარის ღონითა და მხნეობით უნდა მოიპოვონ თავისუფლეკბა. ომია და ომი რაკა. სომხური გაზეთები აღტეკებენ მოდიან იმ სიმღერებით, სადაც ნაქებ-ნადდებია მომავალ სომხეთის დროშა, ის დროშა, რომელს ქებაც ეკველ ქვეყნის სომხებმა თავისს ეაწინდელს ბოდიტეკურს მიეა-ეეკალზედ უნდა მოიყარონ თავი (ეკვეეის ეუბარნიეთ). დასასრულ, სომხურმა გაზეთებმა დაიწყეს ეოველთვის თავისის ძალისა და ღონის ხმარება, რომ ხალხი თავისისაკე სამეკდეკლობისათვის გადეკეკდინთ და გადეკმტკრეკინთ. ამითი ჭბამეკდნენ ოსმალეთის იმ სომხებს, რომელთაც არა ერეკელ უნდოდათ თავისის სამეკდეკლობის მოკეკლა მხოლოდ იმიტომ, რომ ეს სამეკდეკლობა სეკდილობდა დაემშეიდებინა ერი სახლიტეოო ამოლიდობის დროს.

ქართველი ეურნალ გაზეთობა უფრო ნაკლებ არის გავრცელებული და ამიტომ ნაკლებადეე იზენდა თავისს სეპარატეკულს მამრთველებს, თუმცა იქაც იშვიათად არა სცდილობდნენ რუსეთის მიმართ სიძულდილის გარეკლეკვას, რასაც ხელს ეუეობდა და უმართავდა იქური რუსული ეურნალ-გაზეთობა.

რაკი ასეთი ეუნეკეშო ეზრი და. ვასკეკენთ კავკასიის სეკენტეურო კომიტეტის მოდეკეეობის შესახებ, ისედი ვიეონიოთ, რომ მერმეშია, მით უმეტეს, რომ კომიტეტის თავმეკდომარე სხვა თანამდებობაზეა გადაყვანილი, ეკდებიან ეკეეთ შეიტანონ დანაშნულება ამ შესახებ ნაკ კომიტეტისა, რომელიც, თუ კანონიერად იწარმოვა, დიდს სარგებლობას მოეტანს სახელმწიფოსა და იმ ქვეყნის ინტერესებს. ამისათვის არავითარის განსაკუთრებულის ღონისძიების ხმარება არ დასეჭირდება, მხოლოდ იმას უნდა ეკდადეს, რომ ეს სეპარატეკული მამრთველება ეაშორეს ეურნალ-გაზეთობას. ჩვენის აზრით, ასე წარმართეკული ეურნალ-გაზეთობა არც ადგილობრივ მკვიდრთა სეკრეკიდის წინააღმდეგი იქნება, რადგან ადგილობრივნი მცხოვრენი მეეიდობის მოეკარნი და რუსეთის მადლობელნი არიან, იმ რუსეთისა, რომელშეც იმ-

---

ეასილ ჰქმნა, შემცდარა, აბრი გამისხეაფერდა. შემცდარხარ, შეილო, დღერსი ხარ მამის წყრომისა. ეკადე რითმე საქმე გამოაკეთო.

გიორგი მამა - შეილის ლაპარაკის დროს უმრავად იდგა და ეუუოებდა. შეიძლება ეერკალი გაეგო მათი ლაპარაკი, რადგან ღრმა ფიქრში წასულსა და გატაცებულსა ჰკადდა.

— რას გეირჩეე, ბიძაე?—დაფანტულად ჰკითხა ბოლოს ლევანს.

ლევანიც თავის მხრით ფიქრში იყო გართული, მაგრამ გიორგის სიტყვამ გაუფანტა ფიქრი.

— კაკი, რომელიც საიმედო ნაეით მდინარის ბაღის გასვლას აპირებს, თუ ნაეი დეიდუმა, ხის შტოებს, ბალახსა და ხაესს ხელს აელებს და ჰშეელის თავსა, შეილო!—უპასუხა მან გიორგის.

— ნუ თუ საიმედო ნაეი გიმნაზია იყო და ყოველიე სხეაკი ხის შტო. ბალახი და ხაესი, რომელსაც ადამიანის დამაგრება არ შეუძლიან? წაილუღლუღა გიორგიმ.

დუმილი ჩამოვარდა. გიორგი გულხელ დაკრეფილი შორს გასცქეროდა, ეაუეარდა, სიხარულით მოელოდა შეილის დაბრუნებასა, რომელსაც იმ წელს უნდა გაეთავეებინა გიმნაზია. მამა არჩეანში იყო გაეგზავნა შეილი უნიეერსიტეტში, თუ შეეყვანა სამსახურში, მაგრამ მოულოდნელმა შემთხვეეამ ყოელისფერი ჩაეფუფშა. მოხუცი ლეფანტული დადიოდა მთელი სამი დღე, „რომელმა მტერმა მიყოო!“ წამოძახებდა ეუნებლიედ ხანდახან, მაგრამ როცა მიაგონდებოდა, რომ ეს უბრალო შემთხვეეის ბრალი იყო, ენას მოიკენტეტდა. მესამე დღეს ცოტა დამშეიდდა და საეეედურით უთხრა შვილს: „სიცოცხლე მომიწამლე, რა დაგიშავა მამამ, რომ აგრე უსინიდისოდ დასტანჯე, შე ეაეულო, შენო: ვინ იცის, ეისა და ეის უხარია შენი გამოგდება. ეუნდა შეეცადო, როგორმე შეხვიდე უნიეერსიტეტში; მტრებმა...“ აქ შეჩერდა და წარბები შეიკმუხა. „გიმნაზიის გათავეება არ დაგცალდა, მაგრამ უნიეერსიტეტს გაათავეებ!“

გიორგი დიღის ყურადღებით იმეგდა მამის სიტყვებს და გადასწყეიტა კიდეც, მაგრად მოჭ.ედებოდა საქმეს: „მამის საეეედურს ვერ აეიტან, უსათუოდ უნდა შეეიდე უნიეერსიტეტში“. „ვამოგდებული ეარო“ ზიზღით ამბობდა ეამბერი კაკი თავის თანადგანდისნან თავ-მოყეარეობა იძულებულსა ჰყოფს ადამიანს, მთელი თავისი ძალა და ღონე გამოიჩინოს, და მართლაც გიორგი მტკიცედ შეუდგა საქმეს.

ლევანმა ბევრი ურჩია ეასილს უნიეერსიტეტში შესულიყო, მაგრამ იგი უარზედ იდგა. „მე თითონ კარგად ვგრძნობ, მამაე, ვერ გავთავეებ უნიეერსიტეტს... ან რა საჭიროა? თუ გაკეთებამ ხელი შემიწყო, უიმისოდაც შეეიძლება რისამე გაკეთებასაო“... ეასილს თავის თავის დიდი იმედი ჰქონდა, ღრმად სწამდა, რომ სიმართლე, დღეს იქნება თუ ხვალ, გაუმარჯეებსო. ამისი გრძნობიერი და იმედით სავსე ლაპარაკი უნებლიედ გაიტაცებდა კაკს, მხოლოდ იმიტომ-რომ სწამდა, რასაც ამბობდა. ლევანი თავის დროზედ განთქმული ეაკკაი იყო, გრძნობიერის ულის, და ყოელისფერს გრძნობით ნათქვამს პატივსა სცემდა. შეილს მოხუცი თავისდაუნებურად დეთანხმა. ისე ეაკაცუ-

---

ეასილი ჩამოვარდა. ეასილი ბედნიერებასაო. ეასილს თავი ჩაეღუნა და ახლად აშლილს წვერებს იგრედა. ლევანი ისეე იმ გვარად იწეა, მხოლოდ ჩაბუნი უფრო იშეიათად მიჰქონდა ტუჩებთან და უფრო ზარმაცად ეწეოდა.

— შენ მამაშენი ნახე, ბრძანების კილოთი უთხრა ბოლოს მოხუცმა გიორგის.

გიორგი უცებ მოტრიალდა და სახლისაკენ გაექანა.

— ჩვენ სახლში შეეიდეთ, ეასილ, ღამდება.

მოხუცი წამოდგა, ეასილმა წაეალო მუთაქასა და ხალიჩის ხელი და გაჰყეა მამას.

ლევანი თუმცა გულ-ცო�eდ ეკიდებოდა შეილს, მაინც ყველა აშკარად შეატყობდა, რომ ეს გულ-ცოeუობა მხოლოდ გარეგანი იყო და გარეგანად ცოეს ფერფლს ქვეშ მხურვალე ნაღველდალი ჰლეიოდა შეილის სიყვარულისა.

გიორგის მამა საშუალო ქონების პატრონი კაკი იყო, უზრუნველად ინახავდა თავისს შეილს და ძალიანაც

დენი საკუთრ გაუწია და რომელმაც ეს ქმაგანა უწინდელის უბედურებისა და ტანჯვა-წვალებისაგან დაახსნა.

წერილი ამბები

წინასწარმეტყველება ფალამარიონისა. ყველასაგან შენიშნულია, რომ ამ ბოლო ხანებში ჭეშ სიფრანგეთისა და მასთან მთელის ევროპისა თანდათან ცივი და აუტანელი ხდება. თითქმის ეთვალი თოვა უფრო ცივია, ვიდრე წინად იყო და ვიდრე ამა თუ ამ თოვეს შეჰფერია. ამის გამო ფალამარიონი ჭეშარმეტ, რომ მომავალში, თუ ეფრიბის ჭეშ ასე თანდათან გაცივდა და გასასტეკდა, ევროპას უაზეოდ ის დრო დადგება, როცა სრულიად დაჭეფარეს ეინეულია.

ბასური ბუთასს მანდილოსანს. ბეშინდელს „წერილ ამბებში“ მოსსენებული ვეკონდა 500 მანდილოსანის სიჩეარი, მსატეართა წასასლიდეგ მიმართული. ამ მანდილოსანთა ანრიალ ადამიანთა ტანის ტოტალი სეარათის გამოფენა ზნეობისა და მართებულების წინააღმდეგია, რის გამოც დიდის თავგამოდებით ითხოვეს 13 სურათის ცეცხლით განადგურება. მაგრამ ეკადემიამ ეს ანრეებული თხოვნა, როგორც მოსალდნელი იყო, არ შეიწყნარა და ზნეობისა და მართებულების ქომაგ მანდილოსნთ შემდეგი უპასუხა: „სულითა და ეულით ეეებრალება ისინი, ვინც ადამიანის აეებულების სამშეენიერეს და სიფეენიერეში ეარეენილობასა და უმართებულეპას ეარდა ეეარეფერს სეალეენ“.

იმეიათი მოვლენა. 1760 წელს ისპანიის ერთი საეკლესიო სასლი ეკეოტრდ და ფლესსეარეენ ფორმის ვიდეეერ ეარეენადა. ეკეიდა რამდენიმე ხანი. ეკეოტრეულის ეკეტრის ეეიდეებმა და ეეიდეს-ეეიდეებმა იმრომეს, იმეეანთეს სამეე ისეე ფეასეზე დაეეენეს და ეეიდეში ეკიმართეს, ეოიეოსეს ეეიდი ეარდეც და ეეეედეხენ ფორმის ბეტროსის ეემეკეიდრეთა

ეებსეს, ეაგრამ ეეარ იმოეეეს, რადგან ამ ფორმის თავის ორსეობა ეეეკე ეეაეეეტა. ბოეეხდეკენდ ამისა ეეეხეს ეეეხეს ეაინც არ დაანებეს თავი და, როეორც იეო, ფლესსეეურგის ეახლოსდოდენ ერთის სოფეეეში იმოეეეს. ფორმის ბეტროსის ეემეკეიდრეთ ეეეედი ეორთთა ეეეესსეთ, რომელის სამაგეერდ სრეეენდ ეოეეედოდენეენდ ბეკეეიდეო ოქრო ეიიდეეს. ამ ხეარდ ეარდი 1.0 წლის ეეეედეკ იეეხა ეარეენადეიდი.

მოსსწრებული პასუხი. სიფრანგეთის ბოეტს თეოდორე ბანვიდოს, რომელიც დიდი ხანი არ არის, რაც ეარდაიეეეეეს, არაოდეს ფიეერდდ არ ეოსეეიდა ეეეეკეთეს ეკეეიეის ეეეერდ ეარდეიდა. ეკეოანეხეიდეს ბოეტმა, ოდესეც ეეეეკეთეს ეორის ეეეკე ხარიეეეედმ, ფფრასეეეს ეოეეეეედ ეეეეე